

Storočnica Paľa Bielika: Jediným bohom vo filme je pre mňa obecenstvo

Festivalový utorok (11. máj) sa v Banskej Bystrici bude niesť v znamení blížiacej sa storočnice narodenia zakladateľa slovenskej národnej kinematografie Paľa Bielika, rodáka zo Senice pri Banskej Bystrici (11. 12. 1910). K tomuto jubileu Slovenský filmový ústav Bratislava pripravil pre divákov, návštevníkov Envirofilmu dve pásma filmov.

Paľo Bielik – slová večne živé

Z dodnes aktuálnych výrokov Paľa Bielika vyberáme:

„Slovenský film je bytostne spätý s Povstaním. V Povstaní sa narodil, v Povstaní prešiel ohnivým názorovým krstom a v Povstaní sa zákonite ustálil na pozíciách boja proti násiliu, boja proti vojne a zhubnému fašizmu.“

(Festivalový spravodaj 3, 15. FČSF Bratislava, 1977)

„Len film, ktorý slúži ľudu a zameriava sa na výchovu širokých mas, môže filmových tvorcov naplňať pocitmi potrebnosti a osožnosti.“

(Život, 23. 9. 1955)

„Začiatok mojej práce vo filme pripadá na 26. 8. 1935 o 9. ráno, keď som prvý raz stál pred filmovou kamerou pri nakrúcaní filmu Jánošík.“

(Tvorba, 12. 1. 1961)

„Téma boja za slobodu je téma večná.“

(Smena, 29. 10. 1964)

„Slovenský film bude žiť dovtedy, dokiaľ bude naň chodiť, bude mu rozumieť a bude ho mať rád slovenský človek. Pre neho film robíme.“

(Svät v obrazoch, 29. 8. 1964)

„Jediným bohom vo filme je pre mňa obecenstvo.“

(Roľnícke noviny, 9. 12. 1970)

„Všetky svoje filmy som robil s láskou a zanietením.“

(Smena, 29. 10. 1964)

Zlatý fond slovenského dokumentárneho filmu

Pod holým nebom (1942) – námet, scenár, réžia:

Pavol Bielik, kamera: Karel Kopřiva

Práca, zvyky a folklór na slovenskom salaši

Hlavátky (1943) – námet, scenár, réžia: Pavol Bielik,

kamera: Karel Kopřiva

Lov a umelý odchov hlavátok

Na ostrove kormoránov (1944) – námet, scenár,

réžia: Pavol Bielik, kamera: Karel Kopřiva

Výprava do prírodnej rezervácie na Dunajskom ostrove

Za slobodu (1945) – námet, scenár, réžia: Paľo Bielik,

kamera: Karol Krška

Autentický dokument o SNP 1944

Neznáme hrané filmy Paľa Bielika

Po prvý raz na verejnosti, v premiére práve na tohtoročnom Envirofilme, diváci uvidia filmy Paľa Bielika, ktoré doteraz nevysielala Slovenská televízia a neboli uvedené na žiadnom filmovom festivale či prehliadke.

Nie je Adam ako Adam (1956)

Veselohra o dvoch Adamoch, o staršom, ktorý ešte vládze a o mladšom, ktorý už nevládze, spracovaná

Pavol Bielik (foto: Jan Pařík)

podľa poviedky Janka Jesenského Král' Dávid. Paľo Bielik napísal scenár filmu, režíroval ho a pod menom Ján Bukva napísal aj námet. Hrajú: Július Pántik, Eugen Senaj, Mária Sýkorová, Oľga Adamčíková, Zdena Grúberová, Ivan Mistrík, Viliam Polónyi. Kamera: František Lukeš, hudba: Milan Novák

Rohy (1956)

Humorný príbeh o tom, ako prostý bača s pomocníkom prekabátili veľkomožného pána a ešte si aj pochutnali na jeho baranovi (podľa predlohy Martina Kukučína). Réžisér František Žáček ho nakrútil podľa scenára Paľa Bielika (pseudonym Ján Bukva). Hrajú: Alojz Kramár, Karol L. Zachar, Július Pántik, Ondriš Jariabek, Eva Kristínová, Oľga Borodáčová. Kamera: Vladimír Ješina

Týždeň vo filme – Za Paľom Bielikom (1983)

Film nakrútený pri príležitosti úmrtia Paľa Bielika. Námet, scenár, réžia: Ľudovít Veselý

Aj svetová kinematografia má jubileum

Nielen Bielikovu storočnicu si pripomenieme v decembri tohto roku. 115. výročie zrodu oslavuje aj svetový film. Udialo sa tak vo francúzskej metropole v Paríži v roku 1895. Prvé kinematografické predstavenie na dnešnom území Slovenska sa konalo už v roku 1896, prvé slovenské filmy boli nakrútené na sklonku prvého desaťročia 20. storočia. Jánošíka nakrútili americkí Slováci v roku 1921. V roku 1935 Karol Plicka objavil pre film Paľa Bielika a režisér Martin Frič s ním nakrútil zvukovú verziu Jánošíka (1935). Karol Plicka režíroval aj rozospievanú a roztancovanú symfóniu Slovenska Zem spieva (1933).

Organizovaná slovenská filmová tvorba sa datuje od roku 1940 po založení Nástupu a Školfilmu. V roku 1945 bola slovenská kinematografia poštátnená. Na Slovensku

Nie je Adam ako Adam (1956), foto: Milan Kordoš

bolo doteraz nakrútených takmer 480 celovečerných hraných filmov pre kiná a okolo 8 tisíc krátkych, spravodajských a animovaných filmov.

Nesúťažný film

Úspešný Pokoj v duši aj na Envirofilme 2010

Pokoj v duši (foto: Eduard Genserek)

Cenu slovenskej filmovej kritiky 2010 a výročné ceny Slovenskej filmovej a televíznej akadémie 2010 Slnko v sieti získal krátko po sebe film režiséra Vlada Balku *Pokoj v duši* (2009), nakrútený v Čiernom Balogu a okolí. Ide nesporne o jeden z najvýznamnejších filmov slovenskej kinematografie posledného obdobia. Do slovenských kín prilákal viac ako 120 tisíc divákov a hneď po premiére sa zaradil do TOP 10 divácky najúspešnejších slovenských filmov od roku 1993. Pesnička Jany Kirschner s rovnomeným názvom

Pokoj v duši sa stala hitom a získala viaceré ocenenia v slovenských pesničkových súťažiach.

Film je príbehom priateľstva a zrady. Traja muži, štyridsiatnici, sa nachádzajú každý na svojej životnej križovatke. Tón sa po piatich rokoch vracia z väzenia do rodnej dediny. Zisťuje, že všetko je inak... Odmieťa podvody na pôle. Sledujeme jeho tragický životný príbeh...

V rámci Envirofilmu 2010 *Pokoj v duši* uvidia diváci v utorok 11. mája o 15. hodine v Europa Cimenas v Banskej Bystrici. Po premietnutí filmu môžu besedovať s režisérom filmu Vladom Balkom, hercom Lubom Paulovičom a riaditeľom Čiernohronskej železničky Alešom Bílekom.

Stretnutie s Květou Fialovou na Envirofilme

Květa Fialová (foto: Fotoarchív Slovenského filmového ústavu)

Envirofilm počas pätnástich rokov svojej existencie poctilo svojou návštevou niekoľko skutočných hereckých hviezd, spomenieme napríklad Emíliu Vášáryovú alebo Mariána Labudu. Tento rok to bude jedna z najpopulárnejších československých herečiek **Květa Fialová**. Diváci sa s ňou môžu osobne stretnúť v stredu 12. mája od 19. hodiny v Europa Cinemas v Banskej Bystrici.

Na stretnutí, ktoré bude uvádzať režisér Martin Slunečko,vidia filmový portrét *Stále okouzľujúci a okouzlená Květa Fialová* (2000, autor Martin Slunečko), ako aj jeden z jej najúspešnejších filmov vôbec, kultový *Limonádový Joe aneb Koňská opera* (1964, r. Oldřich Lipský). Stvárnila v ňom nezabudnuteľnú postavu barovej speváčky Tornádo Lou. Táto paródia na westerny bola nakrútená podľa predlohy Jiřího Brdečku. Vo filme ďalej hrajú Karel Fiala, Miloš Kopecký, Olga Schoberová, Waldemar Matuška a ďalší významní českí herci. Z jej filmových rolí sú nezabudnuteľné aj ďalšie, ako *Báječná léta pod psa*, *Účastníci zájezdu*, *Adéla ještě nevečeřela*, *Ostře sledované vlaky*, *Fantom Morisswillu*...

Významnou bola pre Květu Fialovú postava Polozovovej v romantickom príbehu lásky podľa novely Turgeneva *Jarní vody* (1968, r. Václav Krška). Vo filme hrala po boku Víta Olmera, Alžbety Štrkulovej, Josefa Kemra a Marie Glázrovej. V slovenskom filme *Putovanie do San Jaga* (1973, r. Martin Tápák) stvárnila postavu Janet. V tejto modernej rozprávke podľa predlohy Petra Glocka si zahrála po boku Jozefa Kronera, Ivana Rajniaka a Emílie Vášáryovej.

Květa Fialová pochádza zo Slovenska, narodila sa vo Veľkých Dravciach pri Lučenci (1. 9. 1929). Roku 1939 sa ich česká rodina musela musela vysťahovať do Čiech. Dodnes však hovorí veľmi dobre po slovensky, vracia sa na Slovensko, pod Nízke Tatry, kde prežila časť svojho života a kde pravidelne

navštevovala svojich blízkych, maminku a sestru.

V roku 1950 absolvovala herectvo na JAMU v Brne a po štúdiách pôsobila na divadelných scénach v Opave, Českých Budejoviciach, Kolíne, v Armádnom divadle v Martine a v ďalších.

V roku 1958 ju Jan Werich prijal do Divadla ABC v Prahe. Pred kamerou debutovala v roku 1949 vo filme *Veľká príležitosť*. Hrala aj v ďalších slovenských filmoch - *Volanie démonov* (1967), *Skrytý prameň* (1973), *Srdce na lane* (1973), *Do zbrane, kuruci* (1974), *Cnostný Metód* (1979), *Hra na telo* (1979)

Limonádový Joe (1964), foto: Fotoarchív Slovenského filmového ústavu

Cnostný Metód (1979) (foto: Zuzana Árvayová)

a *Smrť šitá na mieru* (1979). V jej filmografii napočítame takmer 50 českých filmov. S Alenou Šloufovou napísala dve časti autobiografickej knihy - *Květa Fialová o sobě...* (1999, 2003).

Květa Fialová dodnes takmer denne hrá v divadle (*Štuka na večeru*, *Vieš predsa, že nepočujem, keď tečie voda*, *Šakalie roky...*), nakrúca filmy a spolupracuje s Českou televíziou a Televíziou Barrandov.

Školfilm: 70 rokov, viac ako 70 filmov

Okrúhle jubileum založenia Ústavu pre školský a osvetový film Bratislava (1940 - 1949) si na Envirofilme 2010 pripomenieme niekoľkými z vyše 70 filmov, ktoré boli nakrútené v Školfilme.

Sú to filmy z roku 1942: *Modranská keramika a Výroba sudov*, z roku 1943: *Jánošíkov kraj*, *Leto v Telgarte*, *Užitočné prúty* a *Studňa lásky*, z roku 1944: *Levoča*, *Kremnica* a z roku 1948: *Dobýjanie soli*.

Prípravil Štefan Vraštiak

Súťažný film Envirofilmu 2010

Recyklátor (Slovensko),

réžia, kamera: Erik Praus

Ako dobre, že sa v súťaži konečne vo väčšej miere začali objavovať filmy mladých tvorcov. Prinesú osvieženie, iný pohľad, menej akademickej, aj keď blýskavej dokonalosti veľkých produkcií. *Recyklátor* mladého režiséra Erika Prausa patrí k takým filmom. A čo majú spoločné rocker, františkánsky farár a recyklačná firma? Aj keď by sa zdalo, že staré chladničky či televízory nie sú práve inšpiráciou pre úvahy o zmysle života a svedomí jednotlivca, film vám ukáže, že opak je pravdou.

